

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

на дисертаційну роботу

Омельченка Миколи Миколайовича

«Механізми державного управління реформуванням сектору безпеки і оборони України в умовах збройної агресії»

подану до захисту на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03
у Національному університеті цивільного захисту України
на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління
за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що повномасштабне збройне вторгнення російської федерації в Україну докорінно змінило безпекове середовище Європи та поставило перед Україною завдання реформування сектору безпеки і оборони в умовах активних бойових дій. Одночасне ведення війни та проведення системних інституційних реформ відповідно до стандартів НАТО потребує нових методологічних підходів до управління змінами.

Система державного управління сектором безпеки і оборони охоплює значну кількість суб'єктів, що зумовлює потребу в ефективній координації, узгодженому плануванні, моніторингу результатів реформ та раціональному використанні ресурсів. Важливого значення набуває забезпечення демократичного цивільного контролю, прозорості оборонного планування, інтероперабельності та стандартизації управлінських процедур відповідно до євроатлантичних вимог.

У цих умовах особливої актуальності набуває вдосконалення управлінської архітектури реформ, зокрема механізмів координації, планування, моніторингу та зворотного зв'язку. Отже, тема дисертаційного дослідження Омельченка М. М. є актуальною, відповідає стратегічним пріоритетам України та спрямована на вдосконалення державного управління сектором безпеки і оборони в умовах збройної агресії.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально - економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний

номер 0112U002587), що розробляється Національним університетом цивільного захисту України. Конкретно дисертантом розроблено теоретичні засади та практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів координації і моніторингу реформування сектору безпеки і оборони в умовах збройної агресії.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Мета, що сформульована автором та логічно відображає суть роботи, полягає в розробці теоретичних засад та науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління реформуванням сектору безпеки і оборони України на основі комплексного аналізу сучасного стану системи національної безпеки, узагальнення зарубіжного досвіду та застосування інноваційних підходів до оцінки ризиків. Об'єкт і предмет дослідження визначено коректно та взаємоузгоджено.

У першому розділі – «Теоретичні засади державного управління кібербезпекою інформаційних систем сектору безпеки і оборони» – розкрито концептуальні основи таких механізмів в сфері національної безпеки та оборони, проаналізовано зарубіжний досвід формування систем управління СБО з урахуванням міжнародних і європейських практик, розглянуто сучасні підходи до оцінки ризиків і загроз у контексті гібридних викликів. Здобувач обґрунтовано виокремлює адаптивне та упереджувальне управління як ключові концептуальні рамки для умов збройного конфлікту, аргументовано показуючи їх переваги порівняно з класичними підходами до управління реформами.

У другому розділі – «Аналіз сучасного стану державного управління сектором безпеки і оборони України» – проведено оцінку ефективності існуючих механізмів державного управління СБО, здійснено аналіз інституційних та нормативно-правових засад реформування сектору, розроблено індикативний підхід до оцінки ризиків національній безпеці України. Запропонована автором система індикаторів, що охоплює 42 показники за п'ятьма вимірами й корелює з критеріями членства в НАТО, є

методологічно обґрунтованим і практично орієнтованим інструментом моніторингу реформ. Застосування методу головних компонент для агрегування показників у зведені індекси відповідає сучасним стандартам кількісного аналізу в науці державного управління.

У третьому розділі – «Удосконалення механізмів державного управління реформуванням сектору безпеки і оборони» – розроблено концептуальну модель інтегрованого управління реформами СБО, запропоновано механізми координації та контролю реформ, а також систему моніторингу та оцінки ефективності реформування. Обґрунтування необхідності створення Національного координаційного центру безпеки з чіткою організаційно-функціональною структурою є конкретним і реалістичним пропозиційним внеском, що може бути безпосередньо використаний органами державної влади при розробці відповідних нормативних актів.

Розділи власних досліджень адекватно розкривають поставлені завдання і містять посилання на власні публікації. Методологічний апарат є різноманітним та адекватним предмету дослідження: системний підхід, структурно-функціональний і процесний підходи, а також кореляційний аналіз, метод головних компонент, SWOT-аналіз та моделювання у їх поєднанні забезпечують надійність і відтворюваність отриманих результатів.

Новизна наукових положень дисертаційного дослідження. Новизна наукових положень дисертаційного дослідження Омельченко Миколи Миколайовича полягає у вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій з удосконалення механізмів державного управління реформуванням сектору безпеки і оборони в умовах збройної агресії.

Серед найбільш значущих результатів, що мають наукову новизну, слід відзначити наступне. Вперше розроблено концептуальну модель інтегрованого управління реформами сектору безпеки і оборони, яка органічно поєднує превентивний, реактивний та адаптивний компоненти в єдиній системі управління змінами і передбачає механізми зворотного зв'язку між рівнями стратегічного управління та оперативного виконання. Вперше

науково обґрунтовано необхідність та запропоновано організаційно-функціональну структуру Національного координаційного центру безпеки як постійно діючого міжвідомчого органу стратегічної координації реформ.

В роботі удосконалено теоретико-методологічні засади дослідження механізмів державного управління у сфері безпеки і оборони шляхом системного поєднання інституціонального, адаптивного та процесного підходів в єдиній методологічній рамці; удосконалено систему індикаторів оцінки ефективності реформ сектору безпеки і оборони з урахуванням євроатлантичних стандартів, що включає показники за п'ятьма вимірами, зведені у агреговані індекси методом головних компонент.

Подальшого розвитку набули концепція упереджувального державного управління стосовно безпекових ризиків в умовах збройного конфлікту та теорія адаптивного управління організаційними змінами, що адаптовані до специфіки функціонування силових структур в режимі надзвичайного операційного навантаження.

Окремою позитивною рисою дослідження є його міждисциплінарний характер: стан механізмів управління реформами досліджується комплексно з позицій науки державного управління, безпекознавства та порівняльної політології. Побудова положень роботи на базі широкого використання здобутків вітчизняної та зарубіжної наукової думки, а також доведення багатьох пропозицій до рівня практичного запровадження забезпечують достовірність та обґрунтованість представлених наукових положень.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті. Результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях в різних містах України, а також за участю зарубіжних наукових установ. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 7 наукових працях, у тому числі 5 – статей в наукових фахових виданнях, 2 – тез конференцій. У наукових працях в повній мірі викладено всі розділи дисертації.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Дисертаційна робота подана за традиційною схемою, викладена українською мовою. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку

використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує понад 200 найменувань, що дозволило автору запропонувати ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, отриманих на основі вивчення значної кількості наукової літератури з даної проблематики.

Зміст автореферату повністю відображає основні положення дисертаційної роботи, а висунуті висновки і практичні рекомендації повністю відповідають меті та завданням дослідження. Зауважень щодо оформлення автореферату немає, він повністю відповідає існуючим вимогам МОН України. В цілому дисертаційна робота та автореферат, написані літературною українською мовою, легко читаються і сприймаються.

Практичне значення дисертаційної роботи. Основні положення й висновки дисертації можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, створення навчально-методичної літератури у сфері державного управління безпекою та обороною; в роботі органів державної влади у процесі реалізації реформ сектору безпеки і оборони та формування відповідних програмних документів.

Теоретичні положення й висновки дисертаційної роботи використані в практичній діяльності Черкаської районної ради, Головним управління національної поліції в Черкаській області. Крім того, теоретичні положення та наукові результати дослідження впроваджені в освітній процес Національного університету цивільного захисту України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Дискусійними положеннями, а також такими, до яких є зауваження, можна вважати наступне.

1. У дисертації недостатньо розкрито роль органів місцевого самоврядування у реалізації реформ сектору безпеки і оборони на регіональному рівні. Зважаючи на паралельно здійснювані децентралізаційні процеси та покладення на територіальні громади нових функцій у сфері цивільної оборони, розмежування повноважень між центральними та місцевими органами влади у безпековій сфері потребує окремого наукового аналізу.

2. Запропонована організаційно-функціональна структура

Національного координаційного центру безпеки не містить детального правового обґрунтування механізму фінансування та джерел ресурсного забезпечення діяльності нового органу. Без чіткого визначення цих аспектів і без визначення переліку нормативно-правових актів, що потребують ухвалення або змін для створення НККБ, практична реалізація пропозиції виглядає неповною.

3. У частині висновків бажано було б чіткіше розмежувати результати, вже апробовані у практиці органів державної влади, від тих рекомендацій, що мають перспективний характер і потребують додаткової нормативної бази для свого впровадження. Це підвищило б достовірність оцінки практичного значення дослідження.

4. Порівняльний аналіз зарубіжного досвіду обмежено чотирма країнами – США, Великою Британією, Польщею та Ізраїлем, проте в роботі не наведено методологічних критеріїв їх відбору. Незрозуміло, чому саме ці держави визнано найбільш репрезентативними для порівняння, тоді як, наприклад, досвід країн Балтії чи Фінляндії, що також є релевантним для умов зовнішньої загрози, залишився поза увагою.

5. Запропонована концептуальна модель передбачає використання технологій штучного інтелекту та машинного навчання для автоматизації аналізу загроз, однак у дисертації не розглянуто пов'язані з цим ризики – зокрема питання кібербезпеки й захисту інформації з обмеженим доступом під час її обробки такими системами, а також технічну та ресурсну спроможність впровадження подібних рішень в умовах поточного стану цифрової інфраструктури сектору безпеки і оборони України.

Автореферат дисертації повною мірою відображає основні положення дисертаційного дослідження. Наведені в авторефераті висновки висвітлюють глибину досліджуваної проблеми і викладені в логічній послідовності.

В той же час слід відзначити, що вказані зауваження ні в якій мірі не знижують загальної наукової і практичної цінності роботи і не впливають на достатньо позитивну оцінку дисертації Омельченка М.М.

Загальний висновок. Таким чином, слід зазначити, що дисертаційна робота Омельченко Микола Миколайович «Механізми державного

управління реформуванням сектору безпеки і оборони України в умовах збройної агресії» відповідає вимогам МОН України, пунктів 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв'язують конкретне наукове завдання, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри
кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова

Олег КРАВЧУК

